

Sabelskjöldarn

2003

Kära släktmedlemmar!

Tiden rullar på och nu är vi inne på det tredje året på det här årtusendet. Vad hände då under året som gått? Jo, uppmuntrade av succén förra gången vi samlades till extra släktmöte på Skeviks gård i Stockholm försökte vi upprepa succén. Förra gången när vi var på Skeviks gård, 1996, var vi 80-talet som träffades till ett mycket lyckat möte, bland annat med besök på Riddarhuset. Denna gång var det mer tunnsått med anmälningarna, varvid vi beslutade att ställa in mötet.

Men så lätt ger vi inte upp! Nu gör vi ett nytt försök och inbjuder er alla till släkträff i Kristdala, närmare bestämt i Bråbo som ligger cirka 1 mil från samhället. Bråbygden är en gammal fin kulturbygd. Där kan man åka runt och bland annat se den plats där Sabelskjöldarna hade sin sätesgård Bråhult och även beskåda Bråhultssjön, där frun slängde sin guldring enligt legenden.

I slutet av maj är naturen som allra vackrast i trakten, därför valde vi den tidpunkten för släktmötet. Den som vill kan också på hemvägen åka fram till Kristdala och gå in i kyrkan och bese Svante Sabelskjölds begravningsköld som hänger där. Han stupade utanför Kristianstad 1677 och är begravd i Kristdala, riktigt var vet vi tyvärr inte.

Framme i koret i Kristdala kyrka hänger två sköldar med motiv av ett grishuvud med röda betar på. De har tillhört en släkten Svinekula som var jordägare i socknen på 1300-talet. Det fanns en jordägare till i socknen vid den här tiden, Claus Ruska. De hade affärer ihop och år 1400 sålde Claus Ruska hela sitt jordinnehav till kronan som hade det till 1677. Då var Johan III kung och han hade anställt en man i krigstjänst, Hans Strang, och dessutom lånat pengar av honom. Som ersättning eller pant fick Hans Strang Bråhults hemman i Kristdala socken. Han hade en

dotter som hette Magdalena och år 1616 gifte hon sig med fänriken Karl Jönsson från Södermanland. I samband med giftermålet fick han överta sin svärfars förpantning. 1617, i samband med Gustav II Adolfs kröning, blev Karl Jönsson adlad och fick namnet Sabelskjöld. Han fortsatte som militär fram till 1629 då han tog avsked som major. Magdalena Strang dog redan 1628 och med henne hade han två döttrar. Efter några år gifte han om sig med Ingeborg Rosenstråle och de fick tillsammans två döttrar och fyra söner, Karl, Birger, Svante och Jöns, som alla gick i fars militära fotspår.

Löjtnant Karl blev "slagen i fält" och blev bara 20 år. Löjtnant Birger blev osams med en annan löjtnant. De satte igång en duell som blev Birgers död. Löjtnant Svante stupade utanför Kristianstad 1677. Av sönerna var ryttmästare Jöns den enda av dem som hade barn. Vi tror att det var han som skaffade den fina brudkronan som finns i slakten. Han var gift två gånger och blev far till fem döttrar och sonen Karl. Det var han som år 1700 mönstrade in som livdragonen Karl Sabelskjöld i Kongl Maj:ts Livregementes dragoner. Mönstringen skedde vid Lingsjö i Skåne och i mönstringshandlingarna beskrevs bland annat hans häst, en fux. Hans regemente deltog sedan i slaget vid Narva i november samma år. Hur det gick för Karl Sabelskjöld vet vi inte men i juni året därpå omtalas han som salig, det vill säga då var han död. Han var gift med prästens dotter i socknen, Elisabeth Duareus, och tillsammans hade de sex döttrar. I samband med Karl XI reduktion hade förpantningen dragits in till kronan år 1689. Änkan Elisabeth levde under knappa ekonomiska omständigheter och dog redan 1709.

Mer om vår släkts brokiga historia utlovas i maj! Vi hoppas att riktigt många har möjlighet att komma denna gång. Det skulle vara fint att träffas, umgås, äta något gott och ha det trivsamt tillsammans. Ha det bra och varmt välkomna till Kristdala och Bråbygden!

Allan Ohlsson
ordförande

Ur gömmorna

Strax innan jag läser brevet nedan har jag raderat gamla meddelanden på min dator. E-brevlådan är full. Jag sparar en del, med de flesta slänger jag för att få plats med ny post.

Det slår mig att dagens generation förmodligen kommer att lämna oerhört lite skrivet material efter sig. Sällan tar vi oss tid att skriva brev; möjligen ett vykort från semestern. I stället ringer vi eller skickar e-post. Dagens unga skickar sms via mobiltelefonen. Snabba meddelanden och lika snabba svar, ofta med kryptiska förkortningar. I samma sekund de är lästa raderas de. Kvar finns föga: Inga gulnade brevark i vackert fodrade kuvert, ingen sirlig handstil skriven med djupblått bläck, inga vackra frimärken att uttyda fjärran stämplars på.

En god vän som har insett dagens förgängliga korrespondens skriver ut all e-post av värde och sätter kopior även av svaren i pärmar. Han borde kontakta Nordiska museet – få nutida liv kan vara bättre dokumenterade än hans. Tyvärr tillhör han inte vår släkt (vad jag vet), annars skulle våra efterlevande ha en rik skatt att gräva ur; hans liv är nämligen av det mer spännande slaget.

I gömmorna har vi funnit ett härligt brev från David Ahlberg (1869-1949) till hans kusin Anna Ahlberg Håkansson (1861- 1944). David var son till Adelia Sabelström.

Kyrkoherden han skriver om, Per Magnus Ahlberg, studerade i Vimmerby och Linköping för att sedan ta studenten i Lund. Han prästvigdes i Linköping 1847 och då levde föräldrarna Jöns Petter och Lucretia fortfarande. Per August arbetade inom Lutherska Missionsförbundet i Småland, bland annat i Vetlanda och Örebro. Han drev ett barnhem i Ahlsborg, Vetlanda, och en kolportörskola i Örebro. Kolportörer var ett slags kringresande lekmannapredikanter, som även sålde upplysande skrifter.

Ahlberg hade betydelse för väckelserörelsen i Sverige och är omskriven i uppslagsböcker både som predikant, missionsledare och författare. Han var gift två gånger. I första äktenskapet med Adeline Sabelström föddes många barn, varav fyra nådde vuxen ålder: Hulda, Josef, Frideborg och David. Om hans andra äktenskap har David en intressant kommentar i brevet nedan: "Kyrkoherde Per är sedan 9 mån änklings, har 5 barn. Söker sig en ung ny kärlek. En flicka i Uppsala tänker han lyckliggöra. Förlovning och lysning i sept. Flickan skall vara förmögen – han har gamla skulder."

Minsann. Ung och rik. Vad mer kunde kyrkoherden önska sig...! Det var dock hans första hustru som tillhörde släkten Sabelskjöld och det på följande sätt:

Anna Maria Sabelskjöld
Carl Sabelström 1718
Israel Sabelström 1762
Erik Sabelström 1797
Adeline Jeanette Sabelström 1825, gifte sig med
Per August Ahlberg

Stockholm d. 4 aug. 1935

Kära kusin Anna!

Visst kommer jag ihåg då vi träffades hos din syster Charlotte, jag tror det var på 1890-talet, kanske något senare. På den tiden bodde du i Malmö. I sommar har min hustru och jag samt 4 av barnen semestrat i Borgholm – Öland. Där träffade vi sysslingen till våra barn Kyrkoherde Per Magnus Ahlberg från Alseda – en mil från min födelseort Huetlanda. Av närslutna släktregister ser du att hans far var Per Axel, farfar Johan Axel Ludvig. Kyrkoherde Per är sedan 9 mån änklings, har 5 barn. Söker sig en ung ny kärlek. En flicka i Uppsala tänker han lyckliggöra. Förlovning och lysning i sept. Flickan skall vara förmögen – han har gamla skulder.

I tisdags var han i Stockholm, uppsökte mig, jag började då resonera om släktregister, som jag visste att han mycket sysslat med. Samtidigt som ditt brev fick jag släktregister från honom vilket jag nu avskrivit och sänder samtidigt med fotografi av min moder. Då du returnerar detta, kan du gerna komplettera det med uppgifter om din fars födelseår samt gift med och barnen samt dina barn. Min bror Josef är för närvarande strax utanför Linköping hos sin svåger Ekman på Bjärka-Säby och hälsar på sin dotter i andra giftet. Hon bor där och uppfostras där. I mitten av denna vecka far han till sitt hem Tunaberg-Uppsala. Nu får du försöka renskriva släktregistret, som jag ritat med blyerts.

Några foton av släkten på fars sida har jag ej. Din syster Charlotte kände mycket väl till min hustrus släkt – Boström, skåningar. Av dem har vi flera foton. Min Maria är ännu i Borgholm, men kommer hem i veckan. Hennes släkt på din mammas sida tangerar visst varandra på något sätt, men det är en annan historia, som jag ej ensam kan reda upp.

Alla de mina förena sig i en hjärtlig hälsning till dig och de dina.

*Tillgivnast
Kusin David.*

Kommer du till Stockholm någon gång vore det kärt med ett besök.

Bråbygden - där vinden vände

Har du bilden av den svenska landsbygden klar för dig? Avfolkning, fallfärdiga hus, igenvuxna tegar och allmän insomning?

I så fall - åk till Bråbygden! Här verkar man ha kommit på det hemliga knepet för en levande landsbygd. I dag bor över 200 personer i Bråbygden och medelåldern är bara strax över trettio år. Bussen stannar fortfarande i Bråbygden, dagis och förskola lever, även om skolan lades ner i början av 1990-talet. Det finns fem heltidsbönder och ett tiotal månskensbönder som ser till att landskapet hålls öppet. Flera mil gårdsgårdar har nyhågnats runt slätterängarna och beteshagarna. Under de senaste åren har bygden upplevt en blomstring som man antagligen får gå tillbaka till 1800-talet för att finna dess motsvarighet till. Gamla hus, som ingen kunde tro att de skulle bli något annat än sommarstugor, är i dag bebodda året om.

Så, när man på Bråbygdens egen hemsida kan läsa den stolta devisen: "Bråbygden - där vinden vände" är det bara att hålla med.

Man åker in i Bråbygden på smala slingrande skogsvägar som skvallrar om att de är gamla klövjestigar. Strunta i den moderna asfaltsvägen från Sanden, utan välj vägen över Korsvägen, Ishult eller Norrhult. Där känns skillnaden i landskapet nästan överväldigande och det är vidunderligt vackert.

Naturintresserade bör stanna vid första möjliga öppna markplätt. På gammal naturbetesmark kan du hitta över 40 arter per kvadratmeter, t.ex. spindelört, sträv nejlikrot, låsbräken, gulplister, långbladig spåstistel, slättegubbe och brudsporre. Växter som är beroende av kornas betande och att klövar trampar ner fröerna i grobar jord precis som skett i alla tider.

I Bråbygden finns 14 byar/gårdar: Applekulla, Bjälebo (arealsmässigt den största byn), Lilla Bråbo,

Stora Bråbo, Bråhult, Brånäs, Fallebo (arealsmässigt den näst största byn i bygden), Fallebotorp, Gullhanetorp, Gumsebo, Humleryd, Källeryd, Saxtorp och Östantorp.

Första gången Bråbo nämns är den 14 oktober 1357 då Inge i Brabodhum (Inge i Bråbo) sålde mark till Claes Ruska. Flera av Bråbygdens byar är skriftligt dokumenterade från ungefär samma tid, vilket tyder på att man har börjat odla upp marken ännu tidigare. Från tidig medeltid och fram till i dag har boskapen varit viktig här, kombinerat med vad skogen ger av tjärbränning, kolning och sågning av timmer.

Under 1700-talets senare del och under 1800-talet ökade befolkningen. Torp och små stugor byggdes i byarnas utkanter och utmed vägarna och ofta på natursköna platser i utmarkerna. Många av husen är i dag rivna men några finns kvar, om inte permanent bebodda, så som välvårdade fritidsbostäder.

1894 bildades ett mejeri i Bråbo som drevs fram till 1927 då ett nytt mejeri startades i Kristdala. Mjölkens transporterades först med häst och vagn via körslag som organiserades ute i byarna.

Under mitten av 1940-talet kom nya villkor för bönderna, vilket ledde till att nästan alla jordbruk lades ner. Arbetstillfällena erbjöds vid industrierna i Oskarshamn, Hultsfred och andra tätorter åren efter andra världskrigets slut. "Arbetarbussar" började trafikera byarna morgon och kväll på vardagarna runt 1950.

Många trodde nog att detta var slutet för Bråbygden som en levande landsbygd. Men ack så fel man hade. För här har vinden verkligen vänt. Åk själva till Bråbygden och se efter!

Tack Peter Gerdehag för bakgrundsmaterial. Den som vill veta mer kan gå in på www.brabygden.org

Hur hittar man till Bråbygden?

Bråbygden ligger ca 25 km nordväst om Oskarshamn.

Kommer man norrifrån på E22:an - ca 15 km söder om Västervik, ta av mot Kristdala/Hjorted.

Kommer man söderifrån på väg E22 - ta av mot väg 23 vid Oskarshamn och kör mot Kristdala. Följ sedan skyltningen mot Bråbo.

För att vara riktigt säker på att komma rätt - följ en vanlig bilkarta.

Att renovera ett hus och hitta en släkting

Ibland dyker det upp släktingar på de mest oväntade ställen. Som i somras, när jag och kollegan Eva Kallhed höll på med en bok om att renovera gamla hus. Boken ska bli ett slags antibok till alla hurtiga inredningsprogram. Den handlar om att som husägare måste man också ta sig tid att njuta av livet, man kan inte tokrenovera allt på en gång. Då blir huset en börda i stället för ett glädjeämne.

Huset ligger i byn Gransjö, mitt i Glasriket, mellan Emmaboda och Åfors. Ett klassiskt ursmåländskt parhus i timmer. Falurött med vita knutar och med sjön tvärs över vägen. Idylliskt så det förslår.

Var kommer släktingen in då, undrar ni kanske. Jo, grannarna Folke och Inger, som hela sommaren hjälpte oss med än det ena än det andra skulle bjudas på middag. Vi hämtade upp ett par hinkar vatten ur brunnen, tvättade av oss den mesta färgen och såg fram emot att få umgås med grannarna en stund. Stämningen var väl inte direkt tryckt, men lite annorlunda var det förstås att sitta till bords. Inger försökte muntra upp stämningen. Så här skriver jag i boken:

“Jo, minsann”, säger grannen Inger skämtsamt om sin kärlek Folke, “han är inte vilken bonnason som helst. Han kommer från en adlig släkt. Sabelskjöld. Det ni.”

“Jaha”, säger Eva ganska oberörd, medan jag nästan tappar vinglasen, där vi sitter i köket och har ätit middag. Folke och Inger är de bästa grannar man kan ha och det minsta vi kan göra är att bjuda dem på middag som tack för allt från lån av verktyg till att de har hjälpt oss att slå vårt meterhöga gräs medan vi renoverar.

“Sabelskjöld?”, utropar jag, “men, Folke, då är vi ju släkt!” Eva och Inger tittar förvirrat på varandra. Folke och jag ler i samförstånd: Vi visste väl att det fanns en extra anledning till att vi gillar varandra. Släkt! Men hur? Vi börjar nysta och leta, ringer ett par samtal och kommer fram till att min mor och hans kusins man troligen var sysslingar. Whiskyflaskan åker fram på bordet. Detta måste firas!

Eva och Inger får släktkrönikan i en tillspetsad form: Fänriken Karl Jönsson från Sörmland gifte sig år 1616 med småländska Magdalena. Svärfar hade lite kuckilurum ihop med kung Johan III och när Gustav II Adolf skulle krönas året därpå blev Kalle adlad Sabelskjöld. Fint värre, tyckte han och levde enligt ryktet högt på sin titel. Magdalena dog redan 1628, med henne fick han två döttrar. Med nästa hustru Ingeborg fick han två döttrar och fyra vilda söner, av vilka bara en, Jöns, fick egna barn. Jöns var gift två gånger och fick fem döttrar och sonen Karl. Karls regemente deltog i slaget vid Narva och omtalas året därpå som “salig”, det vill säga död. Karl fick fem döttrar, så med den tidens automatik dog det ståtliga släktnamnet ut.

Men släktförening har vi, tack vare min morbror Carl Rutegård, som var entusiastisk släktforskare. Religiös som han var gladdes han förstås åt att vi bland andra kan räkna Den heliga Birgitta till släkten. Lite kul är det också att stoltsera med att Greta Garbo var en Sabelskjöldare. Parallellt med detta hittade morbror Carl också en del mer eller mindre rumsrena historier – då var han nära att ge upp. Fast medge att det är roligare att tillhöra en släkt med lite skabrös historia, även om det innebar att guiden på Riddarhuset rynkade på näsan åt oss när föreningen var där på besök för några år sedan: “Jaså, ni tillhör *den* släkten, jaha...” Att bara se hans min var riktigt uppfriskande.

Folke är förvisso fortfarande en god granne. Men numera är han även en släkting. Jag ska försöka lura med honom till Bråbygden i maj!

Vi ses då!

Annica Triberg
tidningens redaktör

PS: Boken heter “Huset i Gransjö” och kommer i höst ut på Forums förlag.

Fler i släkten?

Känner du någon Sabeskjöldare som ännu inte är med i vår förening men gärna vill bli medlem?

Medlemsavgiften är för tillfället 100 kronor/år per person eller 150 kronor per familj/år.

Beloppet betalas in på postgironummer 16 56 77 - 6. Uppge namn, adress och telefonnummer på blanketten.